

RECONSTRUCTIE ACHTERHOEK & LIEMERS

- Richtlijnen t.b.v. het milieu-effectrapport (MER)
- Commentaarnota Inspraak op Richtlijnen (MER)

(2e ex)

P 1251-45

provincie
GELDERLAND

**Richtlijnen voor het
milieu-effectrapport ten behoeve van
Reconstructieplan Achterhoek & Liemers**

Gedeputeerde Staten van Gelderland

20 augustus 2002

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Hoofdpunten van de richtlijnen	4
3	Probleemstelling en doel	5
3.1	Algemeen	5
3.2	Gebiedsbeschrijving en probleemanalyse	5
3.3	Doel	5
4	Besluitvorming	7
4.1	Vigerend beleid	7
4.2	Te nemen besluiten	7
5	Voorgenomen activiteit en alternatieven	8
5.1	Algemeen	8
5.2	Ontwikkelen van alternatieven	8
6	Vergelijking van alternatieven	11
6.1	Algemeen	11
6.2	Methodologische aandachtspunten	11
6.3	Inhoudelijke aandachtspunten	11
7	Gevolgen voor het milieu	12
8	Leemten in informatie	13
9	Evaluatieprogramma	14
10	Vorm en presentatie	15
	Bijlage: Hoofdpunten van het Richtlijnenadvies	16

Het provinciale bestuur van Gelderland wil een Reconstructieplan opstellen en vaststellen voor het gebied Achterhoek en Liemers. Ter onderbouwing van de besluitvorming wordt een milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd.

Het reconstructiegebied Achterhoek en Liemers wordt begrensd door de rivieren Rijn (Pannerdensch Kanaal), IJssel en de grens met Duitsland en Overijssel en heeft een oppervlakte van 155.000 ha.

De startnotitie heeft ter inzage gelegen van 22 april tot 20 mei 2002. In deze periode is de mogelijkheid geboden in te spreken op en te adviseren over de voor het MER vast te stellen richtlijnen. In de richtlijnen wordt aangegeven welke informatie het MER moet bevatten om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming te kunnen meewegen. Bij brief van 24 juni 2002 heeft de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uitgebracht over de richtlijnen. De hoofdpunten van dat advies zijn bijgevoegd. Naar aanleiding van de publikatie van de startnotitie zijn 29 inspraakreacties ontvangen. In de naar aanleiding daarvan opgestelde commentaarnota zijn deze inspraakreacties samengevat en van commentaar voorzien.

In de startnotitie zijn diverse onderdelen, waarnaar in de richtlijnen voor een MER normaliter wordt gevraagd, reeds goed uitgewerkt. Dat betreft de probleemschets en de beschrijving van de huidige situatie, het vigerend beleid, de doelstellingen en het streefbeeld. Voortbouwend op deze informatie is het van belang dat in het MER een goede prioriteitstelling wordt aangegeven. Zie hoofdstuk 3 en 4 van deze richtlijnen.

Ook bevat de startnotitie al een goede aanzet voor het toetsingskader waarmee de alternatieven kunnen worden vergeleken en de milieugevolgen ervan in beeld kunnen worden gebracht. Zie hoofdstuk 6 en 7 van deze richtlijnen. De meeste aandacht zal daarom moeten worden besteed aan de volgende onderwerpen, zoals die in hoofdstuk 5 van zijn beschreven:

- het onderbouwen van het duurzame raamwerk dat aan de alternatieven ten grondslag moet liggen;
- het ontwikkelen van een aantal alternatieven waarmee de voorliggende keuzen in het reconstructiegebied op een duidelijke wijze in beeld komen.

Dit dient plaats te vinden op basis van een degelijke landschappelijk-historische en ecohydrologische systeembeschrijving van het plangebied. In ieder alternatief moet duidelijk worden aangegeven:

- de zonering in landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden en varkensvrije zones;
- de bijbehorende uitvoeringsstrategie (fasering, prioriteiten).

Verder wordt gevraagd om een duidelijke presentatie van de alternatieven op kaart en van de vergelijking van de alternatieven in tabelvorm.

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

3.1 Algemeen

In de startnotitie zijn diverse onderdelen, waarnaar in de richtlijnen voor een MER normaliter wordt gevraagd, reeds goed uitgewerkt. Voor de volledigheid zijn deze richtlijnen in cursief aangegeven, gevolgd door enkele kanttekeningen en verdere aanbevelingen.

In een probleemanalyse moet worden beschreven voor welke knelpunten de reconstructie een oplossing zou moeten bieden. Geef hiertoe een beschrijving van de bestaande situatie in het plangebied en de autonome ontwikkeling en zet deze af tegen de gewenste ontwikkeling voor het gebied. Deze gewenste ontwikkeling wordt afgeleid uit de doelen die voor het plangebied gelden.

Bij de beschrijving van probleemstelling en doel dient een duidelijke structuring en prioriteitstelling gegeven te worden. Deze kan in een "visie" worden uitgewerkt.

3.2 Gebiedsbeschrijving en probleemanalyse

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm: *Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

De startnotitie bevat reeds een vrij uitgebreide gebiedsbeschrijving en probleemanalyse. Deze kan in het MER worden gebruikt. In het MER moet echter een duidelijkere indeling worden gemaakt in hoofd- en nevenproblemen. In het MER moet de aandacht vooral worden gericht op de problemen rondom milieu en landbouw en de spanning hiertussen, zoals:

- de opgetreden intensivering van de veehouderij en het hierdoor ontbreken van voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de sector;
- veterinaire kwetsbaarheid;
- (over)belasting van het milieu vanuit de landbouw (bv. fosfaat, nitraat, ammoniak, stank) en door grondwateronttrekking;
- negatieve gevolgen voor natuur (vermesting, verzuring, verdroging), het niet kunnen realiseren van natuurdoelstellingen, bijvoorbeeld ten aanzien van de EHS;
- achteruitgang van landschappelijke kwaliteit door verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw;
- te weinig ruimte voor water(berging).

3.3 Doel

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van de doelen worden afgeleid. Geef aan hoe deze doelen zich verhouden tot de beleidsdoelstellingen, bijvoorbeeld voor de reconstructie, zoals die door de verschillende overheidsinstanties zijn gegeven. Aan de hand van deze beschrijving kan een toetsingskader worden afgeleid op basis waarvan de alternatieven voor de reconstructie worden ontwikkeld, beoordeeld en onderling vergeleken (zie hoofdstuk 6).

De startnotitie bevat reeds een uitgebreid overzicht van de gevraagde doelen en de relatie tot het vigerende beleid. Mede op basis hiervan formuleert men in de startnotitie twee hoofddoelstellingen die men in onderlinge samenhang wil realiseren:

- "creëren van een goede omgevingskwaliteit (water, bodem, lucht, natuur en landschap);
- scheppen en benutten van kansen voor een duurzaam sociaal-economische ontwikkeling (o.a. landbouw, recreatie en toerisme en woon-, werk- en leefklimaat)."

De startnotitie bevat ook al een "visie (streefbeeld)". Deze is echter nog teveel een grootste gemene deler van verschillende belangen. Op grond van een prioritering van doelen in het MER kan deze verder worden aangescherpt tot een visie waarin duidelijkere keuzen worden gemaakt.

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm: Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

4.1 Vigerend beleid

In het MER moet kort worden aangegeven welke beleidsmatige randvoorwaarden en uitgangspunten gelden bij dit voornemen. Verwijs hierbij naar de beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. Geef aan of er in het plangebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen.

De startnotitie bevat reeds een duidelijke en nagenoeg volledige¹⁾ beschrijving van het vigerende beleid. Wel is het gewenst dat meer duidelijkheid wordt gegeven over de invulling van recente beleidsaanduidingen van het Rijk, onder meer in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en het Structuurschema Groene Ruimte 2 aangaande de zoekruimte voor het Provinciaal landschap 'De Graafschap en Winterswijk' en de robuuste verbinding Graafschap-Winterswijk. Ook de hardheid van het voornemen om de Oude IJssel een functie te geven als noodafvoer bij extreem hoog water op de Rijn dient nader beschreven te worden. In verband met de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden en beschermde dieren- en plantensoorten in het plangebied moet expliciet aandacht worden geschonken aan het zorgvuldig omgaan met de beschermingsformules die gelden in het kader van de Vogel-²⁾ en Habitatrichtlijn, het Structuurschema groene ruimte en de Flora- en Faunawet³⁾. De relatie met het Streekplan (bestaand en in ontwikkeling zijnd) en de Deelstroomgebiedsvisie⁴⁾ (nog op te stellen) verdienen bij het ontwikkelen van het plan bijzondere aandacht.

4.2 Te nemen besluiten

Het formele besluit (het vaststellen van een Reconstructieplan), waarvoor het MER wordt opgesteld, dient te worden vermeld. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Geef ook aan welke besluiten in uitwerkingsplannen later nog nodig zijn om het reconstructieplan te realiseren en hoe deze plannen zich verhouden tot andere (ruimtelijke) plannen en (milieu)regelgeving.

¹ In de inspraak worden nog enkele aanvullingen gegeven: Verdrag van Malta, Monumentenwet, Europese Kaderrichtlijn water. De Stankwet is inmiddels door de Tweede en eerste Kamer aangenomen

² Mede in relatie met het voorkomen van Vogelrichtlijngebieden in het plangebied, maar ook in verband met de mogelijk aanduiding als waterbergingsgebied, moet duidelijk worden of de Ooijpolder wel of niet onderdeel uitmaakt van het Reconstructieplan. De startnotitie laat dit nog open.

³ Zie ook de reactie van de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna.

⁴ De startnotitie vermeldt bepaalde wateropgaven. Herkomst en hardheid van deze opgaven moeten beter worden toegelicht.

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

5.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het opstellen van een reconstructieplan voor het gebied Achterhoek en Liemers.

- Relevante planalternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van (de invulling van) de alternatieven moet worden gemotiveerd.
- Geef duidelijk aan wat de 'sturende' en 'volgende' variabelen in de alternatieven zijn.
- Maak een duidelijk onderscheid tussen deelgebieden waarin de beleidsmatige accenten verschillen⁵.
- Geef ook aan welke fasering in de uitvoering wordt voorgesteld en welke flexibiliteit voor toekomstige ontwikkelingen ieder alternatief heeft.

Er is geen reëel (te kiezen) nulalternatief. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentiesituatie, zoals in de startnotitie wordt aangegeven.

5.2 Ontwikkelen van alternatieven

Ambitieniveaus

In de startnotitie wordt voorgesteld om drie alternatieven te ontwikkelen met een oplopend ambitieniveau. Bij de gehanteerde aanpak is het evenwel niet bij voorbaat zeker dat het alternatief met het zogenoemde hoogste ambitieniveau ook het meest ambitieus is in het realiseren van natuur- of milieudoelstellingen. Evenmin is het op voorhand duidelijk dat het meest milieuvriendelijke alternatief bestaat uit een verdere optimalisering van het meest ambitieuze alternatief. In het MER zal dit moeten worden uitgewerkt en toegelicht.

De 'alternatieven-naar-ambitieniveau' moeten vooral als studiealternatieven worden beschouwd en op basis daarvan moet een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) worden ontwikkeld en beschreven. Van daaruit kunnen terugvalopties worden benoemd (en ook op hun milieueffecten worden beoordeeld) op onderdelen waarvan de maatschappelijke en/of financiële haalbaarheid onzeker is en die niet vanuit het bevoegd gezag beïnvloed of aangestuurd kunnen worden. Dat vormt de basis voor het uitwerken van een voorkeursalternatief. Bij het beschrijven van het voorkeursalternatief moet worden aangegeven met welke argumenten van het mma wordt afgeweken.

⁵ Dit wordt ook gevraagd in diverse inspraakreacties.

Meest milieuvriendelijk alternatief

De beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is op grond van de Wet milieubeheer verplicht. Het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en tegelijkertijd realiteitswaarde hebben. Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma. In het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) moet het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen⁶⁾ voorop staan, tenzij op voorhand kan worden aangetoond dat het realiseren van deze doelstellingen in het onderhavige plangebied in de planperiode⁷⁾ niet realistisch is. Dat betekent in ieder geval dat bij het mma niet op voorhand wordt uitgegaan van het realiseren van getalsmatige doelen voor de landbouw.

Duurzaam raamwerk

Bij het ontwikkelen van de alternatieven dient een systeembenadering als uitgangspunt te worden gehanteerd. Een systeembenadering gaat uit van de samenhang tussen bodem, grond-, en oppervlaktewater in historisch perspectief en beschrijft de relaties met natuur en landschap. Op basis hiervan kan een duurzaam raamwerk worden gedefinieerd waarin de natuur(kernen), de EHS, de landschappelijke en cultuurhistorische waarden alsmede de waterbelangen een plaats kunnen krijgen. Dit raamwerk vormt de basis waarbinnen een lange termijn-proces op gang kan komen waarin per gebied de accenten op landbouw (inclusief werkgelegenheid) of natuur (inclusief duurzame waterwinning) verder worden ontwikkeld en versterkt.

In de startnotitie is reeds een kaartbeeld van een duurzaam raamwerk opgenomen. Dit kaartbeeld zal in het MER terdege moeten worden onderbouwd op basis van bovengenoemde systeembenadering⁸⁾. Tevens moet duidelijk worden gemaakt welke beleidsmatige keuzen aan het vaststellen van dit raamwerk ten grondslag hebben gelegen.

Basisgegevens per alternatief

Op basis van het duurzame raamwerk bevat ieder alternatief een gebiedsdekkende zonering van het plangebied in landbouwonwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden en varkensvrije zones⁹⁾.

Tevens moet globaal worden aangegeven waar en op welke wijze de overige ruimtelijke functies (zoals recreatie, verstedelijking, waterberging, waterwinning) een plaats zullen krijgen. Vervolgens moet worden aangegeven welke concrete maatregelen nodig zijn om dit beeld te realiseren.

⁶⁾ Sommige insprekers wijzen erop dat zij de natuurdoelen te weinig ambitieus vinden, omdat die uitgaan van vastgesteld beleid, waarbij de realisatie van de EHS zelfs langer duurt dan voorgenomen.

⁷⁾ Met dien verstande dat in het mma ook aantasting moet worden vermeden in gebieden waar natuurdoelstellingen weliswaar niet in de planperiode, maar wel op de langere termijn haalbaar kunnen zijn.

⁸⁾ Zie ook bijlage 5 als achtergrondinformatie en als illustratie van het denken op basis van een systeembenadering.

⁹⁾ Naast de varkensvrije zone langs Rijn en IJssel moet ook worden beschreven, welke maatregelen bij de andere gebiedsgrenzen – bijvoorbeeld met Duitsland - nodig of wenselijk zijn om de veterinaire veiligheidsdoelstellingen te realiseren.

Het MER dient ook een beschouwing te bevatten over mogelijke nieuwe vormen van intensieve veehouderij (bijvoorbeeld grootschalig en industrieel opgezet met nul-emissies) en over de vraag of deze oplossingen kunnen bieden voor de problematiek in het plangebied. Tevens moet worden ingegaan op de vraag in welke mate het realiseren van waterbergingsgebieden verenigbaar is met waterkwaliteitsdoelstellingen (bijvoorbeeld ten behoeve van natuurbehoud en -ontwikkeling).

Bij ieder van de alternatieven dient inzicht te worden gegeven in de realiseringsstrategie. Welke maatregelen acht men het meest van belang om het eerst uit te voeren? Wil men eerst de basiskwaliteit verbeteren of bepaalde kwantiteiten halen, of wil men vooral kansen grijpen waar die zich voordoen?

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

6.1 Algemeen

De milieu-effecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. De referentie is de bestaande situatie van het milieu inclusief de autonome ontwikkeling, voor zover die ontwikkeling in formele besluiten is vastgelegd. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen.

6.2 Methodologische aandachtspunten

Richtlijnen met betrekking tot de vergelijking van alternatieven:

- een beschouwing over gewichten en weegfactoren geven;
- waar mogelijk kwantitatieve gegevens¹⁰ gebruiken en deze later desgewenst vertalen in scores;
- 'expert judgements' onderbouwen met argumentatie;
- goed tot uitdrukking laten komen dat er sprake kan zijn van positieve en negatieve gevolgen;
- aandacht besteden aan cumulatie van effecten en indirecte effecten;
- de manier waarop alternatieven worden vergeleken inzichtelijk en controleerbaar maken door expliciete verwijzingen te maken naar de basisgegevens elders in het MER, in bijlagen of in achtergrondrapporten¹¹;
- aandacht besteden aan effecten die per alternatief verschillen en effecten waar problemen met normen of doelen in het geding zijn;
- aangeven welke effecten samenhangen met maatregelen die pas in latere uitwerkingsplannen worden getroffen.

6.3 Inhoudelijke aandachtspunten

In de startnotitie staat reeds een overzicht van de (deel)aspecten waarop de alternatieven onderling worden vergeleken (zie bijlage 6 van de startnotitie). Dit geeft een goede basis voor het vergelijken van de alternatieven en het beschrijven van de milieugevolgen ervan.

In het kader van de milieu-effectrapportage zijn de aspecten bodem/water/natuur/landschap en verontreiniging/emissies/immissies het meest relevant. Bij de beschrijving van bodem en water dienen voldoende gedetailleerde hydrologische modellen te worden gebruikt; verontreiniging, emissies en immissies dienen kwantitatief te worden bepaald.

Ook voor het beschrijven van de milieugevolgen is een goed begrip van het functioneren van het plangebied (bodem, water, natuur, landschap, cultuurhistorie) in historisch perspectief van belang. Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, wordt gevraagd een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

¹⁰ Veel kwantitatieve effecten zullen (mede vanwege de omvang van het gebied en het strategische niveau van de voorgestelde ingrepen die pas later verder gedetailleerd zullen worden) een grote mate van onzekerheid kennen. In dat geval kan worden teruggevallen op een kwalitatieve beoordeling (bijvoorbeeld met een vijf puntsschaal) en een relatieve vergelijking van de alternatieven.

¹¹ In het bijzonder is het van belang goed inzicht te geven in de onderliggende berekeningen voor bijvoorbeeld emissies naar de lucht en bijbehorende immissies, alsmede in de gebruikte grondwatermodellen.

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Voor zover de gevolgen van de alternatieven niet tot uitdrukking komen bij de vergelijking van alternatieven zoals hierboven gevraagd, dient per alternatief te worden beschreven wat de gevolgen voor het milieu zijn om hiermee te voldoen aan het gevraagde in bovenstaand wetsartikel.

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens.*

In het MER moet staan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Duidelijk moet worden hoe ernstig deze leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit. Gelet op de aard van de problematiek zouden er bij de gegevens inzake de (toekomstige) bodem-, grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit in het duurzaam raamwerk – ten minste op hoofdlijnen – geen leemten in kennis aanwezig mogen zijn.

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Bij het besluit moet worden aangegeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. De monitoring van het plan zal voornamelijk plaatsvinden op basis van concrete maatregelen uit de inrichtingsplannen welke voortkomen uit het reconstructieplan. Toch is het zinvol dat met name de milieubelasting in het gebied periodiek wordt geevalueerd. Dat kan bijvoorbeeld gekoppeld worden aan de in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water uit te voeren Watersysteemrapportages en aan reeds lopende meetprogramma's.

Gevraagd wordt in het MER reeds een overzicht te geven van belangrijke evaluatie-onderwerpen.

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn voor een brede doelgroep van belangstellenden en belanghebbenden en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Aan de orde moeten komen:

- de belangrijkste knelpunten in het plangebied en de belangrijkste doelen voor het reconstructieplan;
- een beschrijving van alternatieven geïllustreerd met duidelijk kaart- en beeldmateriaal, waarin per alternatief de gekozen zonering, het duurzame raamwerk en de landschappelijke effecten goed tot uitdrukking komen;
- de vergelijking van de alternatieven in tekst en tabelvorm;
- de argumenten voor de selectie van de alternatieven, het mma en eventueel het voorkeursalternatief.

Voor het MER zelf is eveneens bijzondere aandacht vereist voor de beeldende presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven en varianten. De gevolgde gedachtelijn en de gemaakte keuzen moeten voor de lezer begrijpelijk en navolgbaar zijn. Verder is nodig om:

- recent kaartmateriaal te gebruiken met duidelijke legenda's;
- ten minste één kaart op te nemen waarop alle in het MER gebruikte topografische namen goed leesbaar zijn weergegeven;
- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondinformatie in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.

Bijlage: Hoofdpunten van het Richtlijnenadvies

1. Hoofdpunten van het advies

In de startnotitie zijn diverse onderdelen, waarnaar de Commissie in de adviesrichtlijnen voor het MER normaliter vraagt, reeds goed uitgewerkt. Dat betreft de probleemschets en de beschrijving van de huidige situatie, het vigerend beleid, de doelstellingen en het streefbeeld. Voortbouwend op deze informatie acht de Commissie het van belang dat in het MER een goede prioriteitstelling wordt aangegeven. Zie hoofdstuk 3 en 4 van dit advies.

Ook bevat de startnotitie al een goede aanzet voor het toetsingskader waarmee de alternatieven kunnen worden vergeleken en de milieugevolgen ervan in beeld kunnen worden gebracht. Zie hoofdstuk 6 en 7 van dit advies.

De meeste aandacht zal daarom moeten worden besteed aan de volgende onderwerpen, zoals die in hoofdstuk 5 van dit advies zijn beschreven:

- het onderbouwen van het duurzame raamwerk dat aan de alternatieven ten grondslag moet liggen;
- het ontwikkelen van een aantal alternatieven waarmee de voorliggende keuzen in het reconstructiegebied op een duidelijke wijze in beeld komen.

Dit dient plaats te vinden op basis van een degelijke landschappelijk-historische en ecohydrologische systeembeschrijving van het plangebied.

In ieder alternatief moet duidelijk worden aangegeven:

- de zonering in landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden en varkensvrije zones;
- de bijbehorende uitvoeringsstrategie (fasering, prioriteiten).

Verder vraagt de Commissie om een duidelijke presentatie van de alternatieven op kaart en van de vergelijking van de alternatieven in tabelvorm.

**Commentaarnota op inspraak ten behoeve van de
richtlijnen voor het milieu-effectrapport voor het
Reconstructieplan Achterhoek & Liemers**

Gedeputeerde Staten van Gelderland
20 augustus 2002

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
INSPRAAKREACTIES T.B.V. RICHTLIJNEN MER RECONSTRUCTIE ACHTERHOEK EN LIEMERS	6
1 Regio Achterhoek, Doetinchem	6
2 R.E.W. van Weede, Lochem	6
3 H.A. Maat, Didam	7
4 W.H. Kuiper-Verkuyt, Almen	7
5 Vereniging Natuurmonumenten, Arnhem	8
6 Staatsbosbeheer, Arnhem	9
7 SoPaG, Arnhem	10
8 Zieverink, Winterswijk	10
9 Gemeente Lichtenvoorde	10
10 Gemeente Vorden (namens de 10 gemeenten binnen de streekcommissie Graafschap) ..	11
11 Waterschap Rijn en IJssel, Doetinchem	12
12 Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort	12
13 Gelderse Milieufederatie, Arnhem	13
14 Leven met de Aarde, Etten.	14
15 Stichting Natuur in de Graafschap, Lochem	15
16 Rijksdienst voor Monumentenzorg, Zeist.	15
17 Vereniging Natuurbehoud Achterhoek, Wichmond	15
18 De Wierse, Vorden	15
19 Gelders Agrarisch Jongeren Kontakt, Arnhem	16
20 Van Westreenen, Lichtenvoorde	17
21 H. Hendriksen, Ruurlo	18
22 Landgoed Beekvliet Gelre bv, Borculo	18
23 Landgoed Bingerden, Angerlo	18
24 Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Arnhem	18
25 Gemeente Doetinchem	19
26 Elsinghorst, Winterswijk	20
27 Vereniging Onderzoek Flora en Fauna, Wageningen	20
28 Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, Directie Oost, Deventer	20
29 Dienst Landelijk Gebied, Arnhem (Namens de Ruilverkaveling Beltrum Eibergen)	21

INLEIDING

Van 22 april tot 20 mei 2002 hebben wij de Startnotitie milieu-effectrapportage voor de reconstructie van de Achterhoek en Liemers ter visie gelegd. Wij hebben naar aanleiding hiervan 29 inspraakreacties ontvangen. In deze commentaarnota gaan wij in op de gemaakte opmerkingen.

Het reconstructieplan: doel en werkwijze

Op basis van de Reconstructiewet concentratiegebieden, die op 1 april 2002 is vastgesteld, stelt de provincie een reconstructieplan op voor het reconstructiegebied de Achterhoek en Liemers.

De ambitie van het plan is het leveren van een bijdrage aan:

“Het geven van kwaliteitsimpulsen aan een duurzame verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en de daarmee samenhangende leefbaarheid in het landelijk gebied, op een dusdanige manier, dat de verscheidenheid en de eigen identiteit van de Achterhoek en Liemers behouden blijft.

Deze kwaliteitsimpulsen richten zich op de functies natuur, bos, landbouw, landschap, recreatie, drinkwatervoorziening, veiligheid en wonen en werken, en deze functies stellen eisen aan de ruimtelijke ordening, ruimtelijke structuur, milieukwaliteit, waterkwaliteit, cultuurhistorie, infrastructuur, relatie stad-land, sociale- en economische structuur.”

Wij hebben de commissie Achterhoek en Liemers gevraagd ons te adviseren over het reconstructieplan door middel van het opstellen van een concept voorontwerp en vervolgens een ontwerp reconstructieplan. Provinciale Staten zullen het reconstructieplan vaststellen.

Inspraak en advies Commissie voor de milieu-effectrapportage

Ten behoeve van de besluitvorming over het reconstructieplan hebben wij de commissie Achterhoek en Liemers gevraagd om bij het plan een milieu-effect rapport (MER) op te stellen. In dit rapport wordt aangegeven wat de milieu-effecten zijn van de verschillende alternatieven die in het voorontwerp plan zijn opgenomen.

Van 22 april tot 20 mei 2002 hebben wij de door de commissie Achterhoek en Liemers opgestelde en door ons college vastgestelde Startnotitie voor de milieu-effectrapportage voor de reconstructie van de Achterhoek en Liemers ter visie gelegd. Dit is de eerste stap om te komen tot een reconstructieplan met bijbehorend MER. De startnotitie heeft als doel een ieder in de gelegenheid te stellen opmerkingen te maken over de gewenste inhoud van het MER. Het gaat hierbij om vragen als:

Is het duidelijk wat de reconstructie mogelijk tot gevolg heeft?

Bent u van mening dat alle relevante alternatieven worden onderzocht?

Bent u van mening dat alle relevante te onderzoeken milieuaspecten beschreven staan in de startnotitie?

Ook hebben wij de startnotitie ter advisering voorgelegd aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Van deze commissie hebben wij een advies ontvangen over de richtlijnen waaraan het MER moet voldoen.

Op basis van de ontvangen inspraakreacties en het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage hebben wij richtlijnen vastgesteld voor het MER voor de reconstructie van de Achterhoek en Liemers.

Wat gebeurt er met de ontvangen inspraakreacties?

Naar aanleiding van de startnotitie hebben wij 29 inspraakreacties ontvangen. Deze reacties lopen zeer uiteen. Grofweg zijn de gemaakte opmerkingen als volgt in te delen:

- voorstellen voor aanpassing/aanvulling van de startnotitie;
- vragen/opmerkingen naar aanleiding van de procedure voor de planvorming;
- visies op gewenste ontwikkelingen;
- adviezen ten aanzien van de richtlijnen voor het MER.

Formeel heeft de inspraak alleen betrekking op de laatste categorie opmerkingen: de adviezen ten aanzien van de richtlijnen voor het MER. In de commentaarnota geven wij aan wat wij met deze adviezen hebben gedaan.

Op grond van de Wet milieubeheer is het niet de bedoeling om de startnotitie aan te passen en opnieuw uit te brengen. Voorstellen voor aanpassing/aanvulling hebben dan ook niet tot wijziging geleid. De strekking van de voorstellen kunnen in sommige gevallen wel van belang zijn voor de verdere planvorming. Wij hebben daarom deze voorstellen onder de aandacht van de Commissie Achterhoek & Liemers gebracht. Het zelfde geldt voor door insprekers aangegeven visies. Ook deze hebben wij onder de aandacht van de commissie gebracht.

Bij vragen/opmerkingen naar aanleiding van de procedure hebben wij de procedure in deze commentaarnota uitgelegd.

Het vervolg

Naar aanleiding van het advies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage en de opmerkingen van insprekers hebben wij de richtlijnen voor het MER vastgesteld. Deze richtlijnen zijn toegestuurd aan de commissie Achterhoek en Liemers. De commissie Achterhoek en Liemers zal nu een concept voorontwerp en vervolgens een ontwerp-reconstructieplan en een MER opstellen. Dit MER zal voor de zomer van 2003 door ons ter visie worden gelegd en worden voorgelegd aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Op dat moment vindt opnieuw een inspraak- en adviesronde plaats, met name over de vraag of alle relevante onderdelen in het MER zijn opgenomen en op de juiste manier zijn uitgewerkt.

Naar verwachting zal het ontwerp-reconstructieplan vergezeld van het MER in het najaar van 2003 door ons ter visie worden gelegd. Op dat moment wordt een ieder in de gelegenheid gesteld zijn of haar reactie te geven op het plan en het MER. Vervolgens zullen Provinciale Staten eind 2003 het plan definitief vaststellen.

INSPRAAKREACTIES T.B.V. RICHTLIJNEN MER RECONSTRUCTIE ACHTERHOEK EN LIEMERS

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
1 Regio Achterhoek, Doetinchem	
1a Inspreker is voorstander van de aangegeven verbetering van de sociale en economische structuur in het gebied. Dat er wordt gekeken naar het evenwicht tussen bestaande agrarische structuur en de gewenste toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden lijkt logisch. Het gaat echter te ver dat de oplossingsrichtingen vrijwel uitsluitend moeten komen van recreatie, toerisme en groene diensten. Dit doet onvoldoende recht aan de feitelijke werkgelegenheidsstructuur die in de Achterhoek aanwezig is. Inspreker beveelt daarom aan ook de overige werkgelegenheidsstructuren in het kader van de MER te beschouwen.	Het gaat in principe om een integraal pakket van maatregelen dat tegemoet komt aan de diverse knelpunten. De studiealternatieven vormen echter een hulpmiddel om zo creatief mogelijk oplossingen te verkennen. Het gaat primair echter om de aspecten bodem, water, natuur, landschap en verontreiniging, emissies, immissies. Woon- en werkfuncties worden alleen in combinatie hiermee opgenomen.
1b Inspreker heeft moeite met de in de startnotitie opgenomen gebiedsbeschrijving. Zij wijst op het feit dat in de Achterhoek de industrialisatie al is begonnen tegen het einde van de 19e eeuw. De industrie voorziet in 20% van de werkgelegenheid en vertegenwoordigt dus niet alleen een belangrijke economische maar vooral ook maatschappelijke functie.	In het kader van de reconstructie is de revitalisering van het platteland de hoofddoelstelling en de industrie is daarbij niet een van de hoofditems. De gebiedsbeschrijving heeft met name betrekking op het buitengebied terwijl de industrie meer gerekend kan worden tot bedrijfsterreinen behorende bij de kernen. Daarmee wordt de belangrijke maatschappelijke functie van de industrie echter niet ontkend. Nevenfuncties op vrijkomende agrarische gebouwen is een belangrijk aspect in het reconstructieplan.
1c Het begrip leefbaarheid dient beter te worden omschreven, mede in het licht van de toegedachte centrale rol hiervan. De begrippen zijn onvoldoende duidelijk beschreven en het aspect bereikbaarheid zou moeten worden toegevoegd.	Het containerbegrip leefbaarheid is in het kader van de reconstructie vooral gericht op het wonen en werken in het landelijk gebied en de toekomst van de agrarische sector. Het gaat hierbij vooral om nieuwe woonfuncties en/of bedrijvigheid in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen en veranderingsprocessen als gevolg van de afname (van het belang) van de agrarische sector.
1d Wat wordt verstaan onder de term vernieuwingsgebieden op blz 35?	Hier wordt bedoeld "de verwevingsgebieden en ontwikkelingsgebieden".
1e Bij de matrix op blz 43 moet het aangegeven ambitieniveau bij de factor 'recreatie, wonen, werken en leefklimaat' bij het 2e en 3e alternatief verhelderd worden. Volgens inspreker is in de toelichting sprake van discrepantie.	Het ambitieniveau voor factoren die de omgevingskwaliteit en de sociaal-economische kwaliteit bepalen stijgt (integraal) van alternatief 1 tot 3. De tabel en toelichting gaan hierop in. Op onderdelen kan een onderscheid in twee ambitieniveaus voldoende zijn (de alternatieven zijn op die punten dan niet steeds verschillend).

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
2 R.E.W. van Weede, Lochem	
Inspreker wil graag niet alleen de milieu-effecten nader onderzocht hebben maar ook de sociaal-economische effecten zoals inkomensontwikkeling, voorzieningenniveau, etc.	De opdracht aan de reconstructiecommissie vloeit voort uit de Reconstructiewet. Hierbij is de nadruk gelegd op de verbetering van de ruimtelijke structuur, de kwaliteit van natuur en landschap en de kwaliteit van milieu en water. De sociaal-economische effecten moeten - als gevolg daarvan - worden geanalyseerd maar vormen niet het hoofddoel van de opdracht en zijn daarom niet zo expliciet nader uitgesplitst en onderzocht. Het plan zelf zal een sociaal-economische analyse van het proces bevatten.
3 H.A. Maat, Didam	
3a Inspreker twijfelt aan het nut van de varkensvrije zones	De varkensvrije zone is opgenomen in de Reconstructiewet en dient daarmee wettelijk verplicht in het reconstructieplan te worden opgenomen
3b Hoe zit het met de ontwikkelingsmogelijkheden en de planschade voor bedrijven in de 250 meter-zone van de WAV.	Het gaat om een generieke landelijke wet en daarom is geen sprake van planschade. Voor de intensieve bedrijven is in de WAV een emissieplafond per bedrijf opgenomen. Voor de melkrunderveehouderij geldt een norm van - maximaal - 110 stuks melkkoeien en 77 stuks jongvee.
3c Is het gebied tussen Didam en Wehl nu EHS (kaart 9) of EVZ (kaart 12)?	Tussen Didam en Wehl ligt een stuk EHS en er loopt tevens een EVZ.
3d Waar liggen de landbouwontwikkelingsgebieden?	Deze gebieden zullen in het ontwerp-reconstructieplan door de reconstructiecommissie worden aangegeven.
3e Onduidelijk is welke financiële middelen voor de uitwerking van de plannen beschikbaar zijn. Zonder geld geen plannen.	Op basis van de wet zal een integraal plan worden gemaakt met een uitvoeringsperiode van 12 jaren. Het is daarom op dit moment niet reëel om nu reeds alle beschikbare financiële middelen begrotingstechnisch te willen vastleggen. In het plan worden verschillende terugval-opties opgenomen op basis waarvan de ambities in de loop der tijd aan de beschikbare financiële middelen kunnen worden aangepast.
4 W.H. Kuiper-Verkuyt, Almen	
4a Inspreker vraagt meer aandacht voor de mogelijkheden voor landgoederen.	Het betreft hier een integraal plan waarbij de positie van de landgoederen en de daarbij behorende knelpunten en ontwikkelingsmogelijkheden in afdoende mate worden meegenomen
4b Inspreker pleit voor de alternatieven "onderhouden en renoveren" en vindt "verbouwen" - gezien het verleden - te ambitieus. Inspreker ziet de boer als onderhouder van het landschap en als producent van diervriendelijke producten. De koeien moeten in de wei blijven	Het betreft hier in feite al een keuze voor een voorkeursalternatief. GS zullen op basis van het voorontwerpplan en het MER echter nog een keuze moeten maken met betrekking tot het voorkeursalternatief

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
5 Vereniging Natuurmonumenten, Arnhem	
5a Algemeen. De integrale aanpak is zeer waardevol, maar het ambitieniveau zou hoger moeten liggen om meer te bereiken dan met het reguliere beleid bereikt zal worden. De alternatieven moeten daarom een duidelijke ondergrens aangeven.	Met het hanteren van de beschrijving van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als ondergrens wordt de gevraagde duidelijkheid gegeven.
5b Gebiedsbeschrijving Het gaat niet alleen om de beek maar om het gehele beekdal. Het gehele gradiënt dient dus aandacht te krijgen Een langzamere realisatie van de EHS en de EVZ dan gepland is niet gewenst.	De watersysteem benadering houdt dit impliciet al in. De tekst op blz 34 van de startnotitie geeft aan dat de reconstructiecommissie juist een versnelling beoogt
5c Doelen van de reconstructie Natuur; de doelen t.a.v. de natuur zijn weinig ambitieus en omvatten niet meer dan het reguliere beleid. Voor de bescherming van de Habitatsoorten zijn geen gebieden aangewezen. De totale zuurdepositie voor de meest gevoelige ecosystemen is ook na 2010 nog veel te hoog. Van de geformuleerde "ontwerp-opgave" voor landschap is in de doelen nagenoeg niets terug te vinden. De genoemde aantallen dieren en oppervlakte areaal voor plantaardige teelten is geen doel van de reconstructie. Er wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de betaling van de groene diensten en hoe daarmee om te gaan.	Bij de nadere uitwerking van het MER zal, in verband met de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden en beschermde dieren en plantensoorten in het plangebied, expliciet aandacht worden besteed aan het zorgvuldig omgaan met de beschermingsformules die gelden in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn, het Structuurschema Groene Ruimte en de Flora- en Fauna wet. Landschap wordt in afdoende mate beschreven op blz 35 van de startnotitie De realisatie van de natuur- en milieudoelstellingen en een duurzame landbouw staan voorop. Daarom zal op voorhand niet worden uitgegaan van het realiseren van getalsmatige doelen voor de landbouw De betaling van groene diensten is geen doel op zich van het reconstructieplan. In de uitwerking zal dit aspect nader worden uitgewerkt in randvoorwaardelijke sfeer.
5d Visie De visie voor het landschap is erg mager. Er wordt een tekstvoorstel gedaan. De aangegeven alternatieven gaan uit van een te laag ambitieniveau, met name die voor water, natuur en landschap.	De visie is een korte weergave en zal in het voorontwerp-plan nader worden uitgewerkt. De regionale verschillen zullen dan nader omschreven worden. Het derde alternatief probeert de verschillende doelen, in onderlinge samenhang, zo goed als mogelijk te realiseren. Naar onze mening is dit een zeer ambitieus alternatief, zeker op het gebied van water, natuur en landschap (de omgevingskwaliteit)
5e Indicatie van te onderzoeken gevolgen Het aspect duurzaamheid dient niet alleen bij het onderdeel water beschreven te worden	Het begrip duurzaamheid heeft betrekking op alle in het reconstructieplan vermelde items. De uitwerking kan echter per thema - vanwege de specifieke vraagstelling - meer of minder zijn uitgewerkt

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
5f Zonering De driedeling van extensiverings-, verwevings- en ontwikkelingsgebied dient nadrukkelijker in de startnotitie te worden aangegeven. Er dient bij de zonering gewerkt te worden met accenten die de ruimtelijke, milieukundige en/of gebruikskwaliteit van de hoofdzone nader aangeven. Ook de invloed van de Habitatrichtlijn moet meer aandacht krijgen in de zonering	De zonering zal, zoals de wet ook voorschrijft, uitdrukkelijk in het ontwerp- reconstructieplan worden aangegeven. Habitatrichtlijn: zie 5c
5g Bij de EHS, Habitat-/Vogelrichtlijn en NB-gebieden gaat het niet alleen om de oppervlakte maar ook om de mate van bescherming.	Zie 5 c.
6 Staatsbosbeheer, Arnhem	
6a Gebiedsbeschrijving en probleemanalyse Het gaat niet alleen om de beken maar ook om de bijbehorende gradiënten. Houdt rekening met de mogelijke doortrekking van de A 18. Waarop zijn de benodigde ha voor de calamiteitenpolders voor water gebaseerd? De Gelderse poort vormt een belangrijk onderdeel van een nog nader te ontwikkelen robuuste verbindingszone tussen de Veluwe en Reichswald. De uiterwaarden zijn ook voor het creëren van procesnatuur.	Zie 5b. Het reconstructieplan is een integrale afweging van wettelijke voorschriften en vervolgens van alle van toepassing zijnde beleidskaders. In het MER zal nadrukkelijk worden aangegeven wat de bron is van een bepaalde taakstelling. De commissie heeft haar betrokkenheid bij de A 18 duidelijk aangegeven (zie blz. 28). De benodigde ha voor de calamiteitenpolders vloeit voort uit het advies van de commissie Luteijn De robuuste verbindingszone wordt in het plan nog nader uitgewerkt.
6b Doelen van de reconstructie De doelstelling voor natuur is weinig ambitieus. Voor de habitatsoorten zijn geen gebieden aangewezen. Van de ontwerp-opgave voor landschap is in de doelen bijna niets terug te vinden. De landbouw dient schoon, gezond en maatschappelijk geaccepteerd te zijn. Er wordt breed aandacht gevraagd voor de groene verdienmogelijkheden	zie 5c
6c Visie De visie voor het landschap is erg mager. Inspreker zal nog een tekstvoorstel doen. De aangegeven alternatieven gaan uit van een te laag ambitieniveau. Met name die voor water, natuur en landschap.	Zie 5d.
6d Zonering De driedeling van extensiverings-, verwevings- en ontwikkelingsgebied dient nadrukkelijker in de startnotitie te worden aangegeven. Er dient bij de zonering gewerkt te worden met accenten die de ruimtelijke, milieukundige en/of gebruikskwaliteit van de hoofdzone nader aangeven. Ook de invloed van de Habitatrichtlijn moet meer aandacht krijgen in de zonering	De integrale zonering zal uitgebreid worden opgenomen in het ontwerp-reconstructieplan. Daarbij zullen per zone, voor zover relevant, nadere accenten worden aangewezen. In het MER zullen de milieu-effecten van de zoneringen nader worden aangegeven.

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
6e Bij de EHS, Habitat-/Vogelrichtlijn en NB-gebieden gaat het niet alleen om de oppervlakte maar ook om de mate van bescherming.	Zie 5c.
7 SoPaG, Arnhem	
7a Er wordt meer aandacht gevraagd voor de sociale en economische structuur van het gebied. Er dient dan niet met name te worden uitgegaan van recreatie en toerisme maar meer van de bestaande werkgelegenheidsstructuur.	De belangrijkste aspecten van de sociaal- economische structuur van het landelijk gebied worden in het plan meegenomen. Er zal alleen op de totale werkgelegenheidsstructuur worden ingegaan voorzover dit van belang is voor de ontwikkelingen in het landelijk gebied.
7b Het ambitieniveau voor het toekomstige werk- en leefklimaat moet in de alternatieven meer inzichtelijk worden gemaakt.	Het ambitieniveau voor het toekomstige werk- en leefklimaat is niet de sturende factor bij de alternatieven. Het accent ligt hiervoor meer bij het uitvoeringsprogramma
8 Zieverink, Winterswijk	
8a Bij de zonering is het beschermingsniveau van een plant anders dan van een boer en dient als zodanig dus ook verschillend te worden afgewogen	De integrale zonering zal worden ingevuld zoals in de wet wordt voorgeschreven op basis van een integrale afweging.
8b Dierziektes kunnen niet afdoende door de reconstructie worden bestreden.	Zie 20c. De Reconstructie wet geeft aan dat een varkensvrije zone verplicht moet worden opgenomen. Bestrijding van dierziektes zal bij de verdere invulling van het plan niet als ordenend principe gaan gelden.
8c Aandacht wordt gevraagd voor de technologische mogelijkheden voor milieu reductie op intensieve veebedrijven.	Het reconstructieplan heeft niet als doel om oplossingen op bedrijfsniveau te genereren.
9 Gemeente Lichtenvoorde	
9a Landschapselementen die na 1988 zijn aangelegd mogen geen belemmering vormen voor de agrarische bedrijven gezien gemaakte afspraken.	Op basis van de Wet Ammoniak en Veehouderij geldt de ammoniakzonering alleen maar voor gebieden die zijn aangelegd of begrensd voor 1-5-1988. De zonering die uit regionale of Europese wetgeving voortvloeit zal verplicht moeten worden opgenomen.
9b Inspreker vraagt aandacht voor de eventuele negatieve gevolgen van de EVZ voor het industrieterrein van Lichtenvoorde	Zoneringen die uit een wet voortvloeien zijn voor het reconstructieplan een gegeven. Zie verder 9a.

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
10 Gemeente Vorden (namens de 10 gemeenten binnen de streekcommissie Graafschap)	
10a De kwaliteit en de leefbaarheid van het landelijk gebied komen onvoldoende uit de verf in de startnotitie. Er moet meer inzicht worden gegeven hoe deze problematiek kan worden aangepakt.	In het kader van de reconstructie van het landelijk gebied zal vooral aandacht worden besteed aan de veranderingsprocessen in het landelijk gebied en de gevolgen daarvan voor het woon-, werk- en leefklimaat. De vraag wat er mag gebeuren met vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen zal eveneens een belangrijk item vormen in het kader van de reconstructie. De kwaliteit van het landelijk gebied komt met name in de verdere uitwerking van de omgevingskwaliteit (water, bodem, natuur, milieu en landschap) aan de orde.
10b De invloed van de netwerkstad van de stedendriehoek wordt gemist.	Alle bestaande gebiedsplannen worden als bouwsteen meegenomen bij de planvorming. De te verwachten invloed van de steden driehoek, voor zover van toepassing, wordt dan ook integraal meegenomen.
10c De nul-situatie van de landbouw mag geen waardeoordeel bevatten.	In het ontwerp-plan en het MER zullen in principe geen waardeoordelen worden opgenomen
10d Water krijgt opmerkelijk veel aandacht in de startnotitie. De watergevolgen moeten, met name voor bv. Steenderen, duidelijk in beeld worden gebracht.	De watervisie en de stroomgebiedsvisie zullen als bouwsteen voor het ontwerp-plan dienen. Daarmee zullen dan ook de consequenties duidelijk worden.
10e Specifieke aandacht voor het Grootte Veld wordt gemist	Het gaat om de gehele Achterhoek en Liemers waarbij de natuurgebieden als geheel in beeld worden gebracht
10f Bij het aspect landschap wordt het multifunctionele gebruik van gronden en gebouwen van landgoederen gemist.	Zie 4a.
10g Hoe is de relatie tot het Rijkstoetsingskader en de hardheid daarvan?	Het Rijkstoetsingskader heeft geen aparte status en er kan gemotiveerd van worden afgeweken
10h Het niet vastliggen van de EHS bemoeilijkt de milieu-effectrapportage.	De EHS is -in het kader van de natuurdoelenkaart - al door GS vastgesteld. In de loop van 2002 zullen GS van Gelderland de provinciale EHS definitief vaststellen. Dit sluit aan op het tijdpad van de MER-procedure
10i Bij de reductie van de verstening van het buitengebied is niet aangegeven hoe. Er wordt aandacht gevraagd voor een sloofonds.	Alle elementen om de reductie van de verstening in het buitengebied te reduceren zullen in het kader van uitvoeringsprojecten worden aangepakt . Het reconstructieplan bevat geen projectbeschrijvingen.
10j Hoe krijgt de verbreding van de economische basis voor agrarische bedrijven invulling naast de reeds door de gemeentes in de afgelopen decennia geprobeerde oplossingen/invullingen?	In de startnotitie is hiervoor indicatief een aantal oplossingsrichtingen aangegeven. Van de ervaringen in het verleden zal optimaal gebruik worden gemaakt.
10k Duidelijkheid over het financiële kader is wenselijk/noodzakelijk	Zie 3e
10l Meer aandacht voor de rode functie wonen in het buitengebied	Dit zal in het kader van een goede ruimtelijke kwaliteit, waar de provincie voor staat, worden meegenomen

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
10m Breng in beeld wat de ruimtelijke consequenties zijn, met name voor de bestemmingsplannen.	Op basis van de Reconstructie wet zullen die delen van het reconstructieplan die als een concrete beleidsbeslissing zijn aangegeven een verplichte doorwerking krijgen in het streekplan en het bestemmingsplan.
11 Waterschap Rijn en IJssel, Doetinchem	
11a Inspreker wil, in plaats van globale hydrologische modellen te bouwen voor het gehele gebied, de aandacht richten op "spannende" plekken i.c. de vitale watersystemen uit de watervisie	T.a.v grondwaterstanden en kwel is voor het planvormingsproces voldoende nauwkeurige informatie aanwezig ten aanzien van het watersysteem. Voor gebieden met belangrijke beleidsdoelen, waar nauwkeuriger antwoorden nodig zijn, is op het moment nauwkeuriger regionale informatie beschikbaar via hydrologische modellen. T.a.v. waterberging is het waterschap momenteel bezig met een detailleringsslag. Voor waterkwaliteit zullen wij gebruik maken van de resultaten van het Alterra milieu-onderzoek voor de huidige situatie, aangevuld met metingen van het waterschap.
11b Kaart 2 uit de startnotitie biedt weinig informatie. In de definitieve versie moet die duidelijker zijn	De kaart zal als gevolg van het implementeren van de watervisie en de stroomgebiedsvisie in het reconstructieplan worden aangepast.
12 Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort	
12a Het begrip cultuurhistorie is onduidelijk weergegeven	Met de door de ROB gehanteerde definitie voor cultuurhistorie (archeologische waarden, historisch-landschappelijke waarden en historische (steden)bouwkundige waarden) wordt ingestemd. In de startnotitie wordt dit ook bedoeld, waarbij voor de duidelijkheid archeologie soms nog apart genoemd is. In het voorontwerp-plan zal de definitie worden opgenomen.
12b De benoeming van de Belvédère-gebieden ontbreekt	Op blz. 35 (als doel) en in bijlage 1 wordt verwezen naar de nota Belvédère. In het achtergronddocument "landschap" wordt nader ingegaan op de 3 gebieden en de kenmerken daarvan.
12c Geadviseerd wordt om de strategieën uit de Belvédère-nota in de startnotitie op te nemen en om een Belvédère-kaart op te nemen	Zie 12b. Bij de verdere uitwerking van de plannen zullen de strategieën voor de Belvédère-gebieden en de invulling in het kader van de reconstructie nadere aandacht krijgen.
12d Kaart 12 is onduidelijk voor wat betreft de archeologische waarden en Essen. Inspreker voegt kaarten bij met de volgens hem juiste gegevens en informatie.	Kaart 12 is om praktische redenen op A4- formaat weergegeven en heeft betrekking op harde elementen(d.w.z. gebieden met een vastgestelde status). De overige archeologische waarden en de essenkaart zullen bij de verdere planvorming worden betrokken. Overigens dank aan inspreker voor de toegezonden kaarten.
12e In de bijlagen wordt de cultuurnota van het Min. van OC&W en het verdrag van Malta gemist	Insprekers opmerking is terecht. Met de aanvullingen zal bij de verdere planvorming rekening worden gehouden.

Nr. samenvatting inspraakreactie		Reactie provincie
12f	Inspreker betwijfelt of in bijlage 6 de term kwalitatief in de kolom Bepaling bij het aspect Landschap en Cultuurhistorie juist is.	Bijlage 6 is, zoals de kop aangeeft, een voorlopig beoordelingskader. Kwantitatieve gegevens hebben in het algemeen de voorkeur boven kwalitatieve. Indien mogelijk zal met de suggestie bij de effectbeschrijving rekening worden gehouden.
13 Gelderse Milieufederatie, Arnhem		
13a	De landbouw moet zich ontwikkelen tot economisch en ecologisch duurzame landbouw en de aantallen en oppervlaktes zijn geen doel op zich.	zie 5c
13b	Voorgesteld wordt om in de richtlijnen voor het MER op te nemen dat in 2015 minimaal 50% van de natuur afdoende beschermd moet zijn.	Zie 5b De beperkte reikwijdte van de reconstructie dwingt ook voor natuur tot het formuleren van realistische doelstellingen. Het MER is er niet t.b.v. doelstellingen
13c	Hiermee moet bij de invulling van de alternatieven afdoende rekening worden gehouden	zie 13a/5c
13d	De watersysteem benadering moet in alle alternatieven nadrukkelijker als randvoorwaarde worden meegenomen	De watersysteem benadering is in alle gevallen een belangrijk uitgangspunt voor de op te stellen plannen. De mate waarin een natuurlijker watersysteem gerealiseerd kan worden varieert in de alternatieven.
13e	De doelen voor de landschappelijke kwaliteit zijn te beperkt uitgewerkt. In het MER moeten hiervoor criteria en richtlijnen worden aangegeven	De doelen zijn in algemene termen uitgewerkt. Een vertaling naar gebieden vindt in het voorontwerp-plan plaats.
13f	Er moet ook kwalitatieve aandacht komen voor de stiltegebieden. Kan hiervoor autoverkeer nader beperkt worden ?	Stiltegebiedenbeleid heeft een kwantitatieve en kwalitatieve component; als voorbeeld van een kwaliteitselement kan de norm van 40 dB(A) genoemd worden; voor het bereiken van die norm kunnen evt. verkeersbeperkende voorschriften gesteld worden. Is specifiek een provinciale bevoegdheid. Is verder als zodanig geen taakstelling voor het reconstructieplan. Zie ook 20j
13g	In het MER opnemen dat binnen de drie zones gewerkt gaat worden met accenten en deze aangeven.	zie 6d

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
13h Er wordt een inconsistentie geconstateerd in de startnotitie over de A15 en de A 18	In de autonome ontwikkeling (2015) is ervan uitgegaan dat de doortrekking van de A15 en de omleiding Eibergen gerealiseerd is. In de visie dus ook. In de visie is verwoord dat de doortrekking van de A18 (Varsseveld omleiding Eibergen) over 15 tot 25 jaar in uitvoering is. De hier genoemde termijnen stemmen overeen met de huidige inzichten over de realisatie van deze verbindingen. Binnen de reconstructiecommissie was er geen unanieme overeenstemming over de gewenste aanleg van de A18. De genoemde uitvoering op lange termijn is een meerderheidsstandpunt. De realisatie van deze wegen is inderdaad geen reconstructie-aangelegenheid. Voor de totale ontwikkeling van het gebied is het echter van groot belang een inschatting te maken van de te verwachten ontwikkelingen op het terrein van de hoofdinfrastructuur.
13i In het MER moet aandacht worden besteed aan het onteigeningsinstrumentarium.	Dit is geen item voor het MER, wel voor de verdere planvorming.
13j De alternatieven gaan uit van een te laag ambitieniveau.	Deze mening wordt niet gedeeld. Zie 5 d.
14 Leven met de Aarde, Etten.	
14a Er wordt getwijfeld aan het nut van het reconstructieproces en de snelheid waarmee alles moet gebeuren. Het natuurlijk verloop moet zijn recht hebben. Ook worden de uitgangspunten voor de reconstructie niet onderschreven.	Met deze opmerkingen kan in het kader van de richtlijnen geen rekening worden gehouden. Ze vallen buiten de scope van het MER en buiten de Reconstructie wet.
14b De bestaande infrastructuur moet worden gehandhaafd en niet worden opgekrikt.	Bij de uitwerking van de plannen zal de infrastructuur zich, naar verwachting, aan de nieuw ontstane situatie aanpassen.
14c Er wordt geen aandacht besteed aan het aspect grondwater.	Deze mening wordt niet gedeeld. Zowel op de genoemde blz. 10 onder het kopje 'water' als elders in de startnotitie (o.a. bij de doelen) wordt nadrukkelijk ingegaan op het aspect grondwater en het belang daarvan.
14d Natuur zou zich niet alleen moeten beperken tot de grote eenheden (EHS) Er zou meer aandacht voor natuur moeten komen voor de tussengebieden.	In dit kader heeft de provincie opdracht gegeven om nadrukkelijk in het ontwerp-reconstructieplan het thema EVZ en Robuuste verbindingzone op te nemen.
14e Er wordt gewezen op het gevaar van "Rood voor Groen".	Dit item wordt onderkend en de provincie zal vanuit haar bevoegdheid zorg dragen voor het behoud van de goede ruimtelijke kwaliteit.
14f Recreatie moet worden afgestemd op de draagkracht van het gebied.	Deze mening wordt gedeeld. Zie hiervoor o.a. blz. 41 onder het kopje recreatie en toerisme.
14g De daling van de werkgelegenheid in de landbouw wordt niet als probleem ervaren.	Zie 7a/7b
14h Inspreker vraagt zich af wat het verband is tussen verkeer en vervoer enerzijds en de problemen in de varkenshouderij anderzijds.	Het plan is integraal en daarom wordt verkeer en vervoer als zodanig in het plan meegenomen.

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
15 Stichting Natuur in de Graafschap, Lochem	
15a Landbouw. Waarom moet de landbouw worden ondersteund als het bereiken van de milieudoelstellingen daarmee verder uit beeld komt.	Er worden ruimtelijke mogelijkheden geboden voor de duurzame landbouw. Hiermee worden op andere plekken indirect de milieudoelstellingen eerder gerealiseerd.
15b Voor landschapstypen buiten de EHS zijn de doelen niet nader aangeduid of uitgewerkt. Voor dit aspect dienen nadere criteria te worden opgesteld. De landschapskwaliteit dient een goed kader te bieden voor de ruimtelijke kwaliteit.	De provincie heeft in de natuurdoelenkaart nadere aanduidingen gegeven. Landschapstypen op zich zijn niet als een aparte doelstelling geformuleerd. Zie blz 20/21 en blz 35 van de startnotitie.
15c De startnotitie dient richtlijnen te geven voor de integrale kwaliteitsdoelstellingen en de gewenste ontwikkelingen in de extensiverings-, verwevings-, en ontwikkelingsgebieden.	Zie 6d. De kwaliteitsdoelstellingen zullen in het ontwerp-reconstructieplan worden aangegeven. Dit dient niet plaats te vinden in de startnotitie.
16 Rijksdienst voor Monumentenzorg, Zeist.	
16a Onder "cultuurhistorie" moet zowel de historische (steden) bouwkunde als de historische geografie worden begrepen. (Nota Architectuur en cultuurhistorie)	Dit zal in de begrippenlijst worden opgenomen. Zie ook 12 a.
16b Aandacht wordt gevraagd voor het aanhalen van de juiste titels van de verschillende nota's.	Hier zal expliciet naar worden gekeken.
16c Naast behoud en herstel wordt ook gepleit voor versterking van de cultuurhistorie. Afbraak van alle gebouwen zou ook cultuurhistorisch moeten worden afgewogen.	Het gaat bij cultuurhistorie alleen om cultuur-historische gebouwen en niet om gebouwen in het algemeen
16d Bijlage 7 is volgens inspreker niet compleet	Het gaat om het duurzame raamwerk en kaart 12 is daar een grafische uitwerking van
16 e Waarom geen kaart van de Belvédère-gebieden?	Zie 12b/12c
17 Vereniging Natuurbehoud Achterhoek, Wichmond	
Inspreker stelt voor om de maisteelt dwangmatig te vervangen door graanteelt om de gestelde doelen in par 4.2 en 4.33 te realiseren	De reconstructie wet biedt niet de wettelijke mogelijkheid om via het reconstructieplan dit soort zaken af te dwingen en is mede daarom geen aspect voor de planvorming.
18 De Wierse, Vorden	
18a Beperkende maatregelen voor de landbouw mogen niet leiden tot verstoring van de gewaardeerde "gemoedelijkheid".	Gemoedelijkheid is geen doelstelling uit de reconstructie wet en vormt daarom geen aspect voor de planvorming
18b Er dient een oplossing geboden te worden voor de vele verlichtingspunten 's nachts waardoor de nachtrust onnodig wordt verstoord.	Naar de mening van de reconstructiecommissie is het reconstructieplan niet het geëigende plan om oplossingen voor lichthinder aan te geven. In relatie tot in het kader van reconstructie te nemen maatregelen en voorzieningen zal licht wel een rol spelen als een van de factoren waarmee rekening moet worden gehouden.

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
18 c De noodzaak voor de waterberging moet duidelijk worden aangegeven.	zie 6a Zie blz. 10, 15 (onder de kop <u>regionale waterberging</u>), de waterdoelen (blz. 30, 32 en 33) en de visie op blz. 39,40.
19 Gelders Agrarisch Jongeren Kontakt, Arnhem	
19 a Bij de landbouwanalyse zijn de knelpunten grondmobiliteit, financiering van bedrijfsverplaatsing en de bedrijfseconomische haalbaarheid van verbrede landbouw onderbelicht.	Deze opmerkingen komen bij de uitvoeringsaspecten aan de orde.
19b Bij de autonome ontwikkeling is geen inzicht gegeven in het type bedrijven dat verdwijnt en de sociaal-economisch gevolgen daarvan.	De autonome ontwikkeling is een weergave van het verleden met een doorkijk naar de toekomst. Daarbij is het niet de doelstelling om sociaal-economische gevolgen daarvan in beeld te brengen. De typen zijn in het onderliggende landbouwonderzoek wel aangegeven
19c Er dient nader onderzoek te worden gedaan naar de samenhang tussen landbouw en andere economische sectoren.	De landbouw is en blijft in de visie van reconstructiecommissie de belangrijkste beheerder van het landelijk gebied. De afname van het aantal bedrijven en daarmee samenhangende werkgelegenheid in de agrarische sector wordt goeddeels door de autonome ontwikkeling bepaald. De vraag welke nieuwe economische dragers in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen kunnen worden toegelaten is een belangrijke vraag in het kader van de reconstructie. De samenhang tussen landbouw en andere economische sectoren is voor de planvorming in het kader van de reconstructie voldoende bekend. Een nader onderzoek hiernaar wordt niet als essentieel gezien voor de reconstructie planvorming.
19d De landbouw moet inpassen in de vergrijzing. Daarbij moeten meer jonge mensen worden betrokken.	De revitalisering van het platteland is de hoofddoelstelling van de reconstructie. De vergrijzing is een maatschappelijke ontwikkeling die in het kader van de reconstructie niet als zodanig tot de specifieke taakstelling behoort.
19e De grondmobiliteit moet concreter worden uitgewerkt.	Dat hoort niet in het planvormingsproces thuis, maar in de uitvoeringsprogramma's
19f Ambities en middelen moeten goed op elkaar worden afgestemd.	zie 3e
19g Marktontwikkelingen en consumentengedrag zijn niet betrokken bij de verbrede landbouw. Het gaat om het spanningsveld tussen de macro - economische structuren en de streefbeelden op regionaal niveau.	Dit spanningsveld zal in het kader van de reconstructie planvorming zeker aan de orde komen. Wel dient bedacht te worden dat de reconstructie de markt en het consumentengedrag slechts zeer beperkt kan beïnvloeden.
19h De verbreding van de landbouw is veel te rooskleurig geschetst. Financiële knelpunten of verschillen van bedrijfstype/ bedrijfstijl moeten onderkend en nader bestudeerd worden.	In het kader van de uitvoeringsprogramma's zullen deze facetten in de projectvoorstellen uitvoerig aan de orde komen. Het MER en het ontwerp-plan gaan niet over de structuur op inrichtingsniveau.

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
19i De rol van de bank bij bedrijfsovername en verbreding is cruciaal. Geef deze rol duidelijker aan.	Dit is geen aspect in de planvorming
19j De inhoud en mogelijkheden van groene diensten zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd en er moet nagegaan worden hoe groene diensten bedrijfseconomisch kunnen worden meegenomen en voor de bank acceptabel zijn.	Zie 5c De betaling van groene diensten is niet iets dat in het reconstructieplan geregeld dient te worden.
19k Hoe kan worden voorzien in de extra arbeidsbehoefte bij de beoogde verbreding van de landbouw?	Dit is geen aspect dat uitgezocht dient te worden in het kader van dit plan/MER.
20 Van Westreenen, Lichtenvoorde	
20a Wat is in voorbereiding, naast een verwijzing naar de Wet milieubeheer, de exacte juridische grondslag voor het opstellen van een MER?	Momenteel is een wijziging van de Wet milieubeheer in voorbereiding die voorziet in een nieuwe mer-plichtige activiteit, nl. "de herinrichting van het buitengebied met gebruikmaking van het reconstructie-instrumentarium". Deze mer-plicht zal worden gekoppeld aan het besluit tot vaststelling van het reconstructieplan. In het kader van het reconstructieplan voor de Achterhoek & Liemers wordt op deze wetswijziging geanticipeerd
20b Inspreker pleit voor voldoende ruimte voor de agrarische bedrijven voor nu en in de toekomst. Voldoende ruimte voor landbouwonwikkelingsgebieden.	Dit zal bij de invulling van de integrale zonering in het reconstructieplan uitvoerig aan de orde komen
20c Hoe draagt het plan bij aan het reduceren van de verspreiding van dierziekten ?	Zie 8b Op basis van het in opdracht van de reconstructieprovincies gedane onderzoek door het bureau Etin zal de reconstructie een beperkte invloed kunnen hebben op het reduceren van de verspreiding van dierziektes.
20d Hoe wordt de nieuwe Stank wet in het plan geïntegreerd?	In de in het plan op te nemen verwevings- en ontwikkelingsgebieden zal de nieuwe Stank wet van toepassing zijn
20e Waar liggen nu de varkensvrije zones? Welke beperkingen gelden binnen deze zones?	In het kader van het plan zal er een varkensvrije zone komen binnen de winterdijken van het Pannerdens Kanaal en de IJssel. In deze zone mogen geen varkens worden gehouden.
20f Op welke wijze worden bedrijfsverplaatsingen gefinancierd ?	Het gaat hier om een subsidieregeling die niet valt onder de competentie van het reconstructieplan.
20g Hoe worden de groene diensten beloofd?	zie 19j
20h Hoe wordt rekening gehouden met de Europese wet- en regelgeving?	Deze zullen wettelijk in het plan moeten worden opgenomen.
20i Wat is de juridische status van het reconstructieplan?	Het kan worden beschouwd als een voorbereidingsbesluit in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Nr. samenvatting inspraakreactie		Reactie provincie
20 j	Hoe wordt in het plan rekening gehouden met het lokale geluidbeleid (MIG) ?	Het plan raakt primair het provinciale geluidbeleid (stilte) als onderdeel van het nog niet vastgestelde MIG. Na vaststelling van het plan zal dit een van de kaders vormen voor het lokale geluidbeleid. Zie ook 13f.
21 H. Hendriksen, Ruurlo		
	Hoe worden de gevolgen van de ligging van het bedrijf in de 250 meter zone van de WAV gecompenseerd?	Zie 3b
22 Landgoed Beekvliet Gelre bv, Borculo		
22a	Inspreker pleit voor alternatieven voor de beperkingen uit de WAV .	Aan wettelijke voorschriften kan niet worden getornd.
22b	Inspreker stelt voor om bepaalde gebieden van de WAV uit te sluiten.	Deze opmerking zal door de provincie worden meegenomen bij het vaststellen van de provinciale EHS.
22c	Suggesties voor het uitzoeken van aspecten uit het MER. Bacteriologische emissie reducerende produkten Aanleg van de A18 voor het creëren van extra werkgelegenheid Aanleg van vistrappen voor de waterfauna Naar voren halen van de ecologische verbindingzones.	De reconstructiecommissie zal de mogelijkheden van technische innovaties meenemen. Met betrekking tot de regelgeving op het gebied van de Wet Ammoniak en Veehouderij, de EHS en de goedkeuring van mestbe- en verwerkingssystemen heeft de commissie geen eigen bevoegdheden. De aanleg van de A18 is geen reconstructietaak. De aanleg van vistrappen in onderwerp wordt in het kader van de planvorming meegenomen. De realisatie van ecologische verbindingzones is een reconstructiedoelstelling. De realisatie is mede afhankelijk van de medewerking van aanliggende eigenaren. Waar dat mogelijk is zullen (delen van) de zones snel gerealiseerd worden.
23 Landgoed Bingerden, Angerlo		
23a	Voeg aan hoofddoelstellingen toe "bescherming en behoud van cultuurhistorische waarden".	Dit is een onderdeel van de eerste hoofddoelstelling op blz. 31 (zie kader) en is nader uitgewerkt op blz. 35 onder de kop "landschap en cultuurhistorie".
23b	Zoek naar een nadere interactie met Ruimte voor de Rivieren.	Hieraan zal bij de planvorming invulling worden gegeven.
23c	Laat de waterberging niet plaatsvinden op plaatsen met een cultuurhistorische waarde. Zoek naar alternatieven.	Hiermee zal bij de inpassing van de watervisie en de stroomgebiedsvisie in het reconstructieplan zo veel mogelijk rekening worden gehouden.
23d	Voeg bij kaderstellende besluiten onder Rijksbeleid toe: Monumentenwet 1988 en de Natuurschoonwet.	Akkoord; wordt toegevoegd.
24 Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Arnhem		
24a	Houdt bij de invulling van de 3 alternatieven afdoende rekening met de gestelde beleidskaders in het kader van water.	De beleidskaders zullen als bouwstenen worden meegenomen bij het opstellen van het reconstructieplan

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
24b Inspreker heeft twijfels over de uitgangspunten voor de A 15 en de A 18.	Zie 13h.
24c Met het Nationale Verkeers- en Vervoersplan is in bijlage 5 geen rekening gehouden.	De status van het NVVP is na de Kamerbehandeling onduidelijk. Beleidsontwikkelingen op dit terrein (ook PVVP) worden gevolgd.
25 Gemeente Doetinchem	
25a Met welke reductie ten opzichte van 1-1-2002 moet rekening worden gehouden om aan Europese doelstellingen te voldoen?	De Europese wet- en regelgeving zal in het plan moeten worden opgenomen. De daarmee behaalde reductie is geen item voor het reconstructieplan
25b Waarom wordt het depositiespoor wel weer in de Reconstructie wet gehanteerd?	In het kader van de reconstructie wordt het emissiespoor gevolgd (o.a. WAV). In relatie tot de aan het gebied toegekende functies en de daarvoor benodigde randvoorwaarden kunnen aanvullende maatregelen, gericht op een vermindering van de depositie op kwetsbare gebieden, noodzakelijk zijn. Deze benadering is volstrekt in overeenstemming met het (landelijke en provinciale) beleid in deze.
25c In hoofdstuk 3 is geen rekening gehouden met de nota Belvoir en de hieraan gekoppelde cultuurhistorische waardenkaart (CHW)	De nota Belvoir is als "Cultuurhistorisch beleid" in bijlage 5 genoemd. De hierin opgenomen kaart zal bij de planvorming worden betrokken.
25d Het doel Bijdragen aan diversificatie van nieuwe economische dragers is erg vaag en moet duidelijker	Met diversificatie van nieuwe economische dragers wordt met name gedoeld op de vraag welke nieuwe economische dragers in het landelijk gebied het afnemende economische- en werkgelegenheidsbelang van de landbouwsector kunnen opvangen. De vraag in hoeverre vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen een rol kunnen spelen zal hierbij vanuit de reconstructie centraal staan.
25e Het project Duurzaam Veilig geldt als een landelijk project voor verkeersveiligheid. Waarom dan nog ook in de reconstructie te regelen ?	De verbetering van de verkeersveiligheid is goeddeels een autonoom proces, o.a. via het project Duurzaam Veilig. In het kader van de reconstructie kunnen echter wel degelijk maatregelen en voorzieningen getroffen worden die de verkeersveiligheid beïnvloeden. Het gaat dan om werk met werk (voorbeeld recreatief fietspad met een utilitaire functie) en aandacht voor verkeersveiligheid. (voorbeeld: projectvestigingslocatie brengt extra verkeer met zich mee, hoe kan de verkeersveiligheid in takt blijven).
25f. Geef in hoofdstuk 4 aan dat bij de geschetste alternatieven de geschetste visie gehaald moet worden.	De visie heeft betrekking op een langere termijn dan het reconstructieplan. In het kader van de reconstructie wordt geprobeerd een heel eind in de richting te gaan, waarbij de in hoofdstuk 3 genoemde doelen richtinggevend zijn.
25g Bij de beschrijving van het MER ontbreekt de beschrijving van het nul-alternatief.	Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentiesituatie, zoals in de startnotitie aangegeven

Nr. samenvatting inspraakreactie		Reactie provincie
26 Elsinghorst, Winterswijk		
Inspreker maakt bezwaar tegen de EVZ in het dal van de Groenlose Slinge en vraagt om bijstelling van de functietoewijzing	Het aanwijzen van een EVZ is een provinciale aangeflegenheid en is geen bevoegdheid van de reconstructiecommissie. GS heeft bij haar besluitvorming over de natuurdoelenkaart op 4 juli 2000 hierover al een besluit genomen. Op basis van zwaarwegende argumenten kan de Reconstructie commissie adviseren hiervan af te wijken.	
27 Vereniging Onderzoek Flora en Fauna, Wageningen		
Inspreker vraagt om de gegevens over de aanwezige soorten planten en dieren in het MER duidelijker te laten meewegen. Er zou eventueel een nadere basisinventarisatie moeten worden uitgevoerd.	Wij zijn van mening dat op het niveau van het reconstructieplan het niet nodig is om te beschikken over een uitputtende inventarisatie van soorten planten en dieren voor het hele plangebied. Het reconstructieplan zal namelijk voor een groot aantal onderdelen strategisch van niveau zijn. Bij een dergelijk niveau hoort in het MER een effectbeoordeling op hoofdlijnen. Hiervoor zijn verspreidingsgegevens op detailniveau niet noodzakelijk. In een latere fase wanneer de uitvoeringsmodules aan de orde zijn, zullen locatiesbeslissingen genomen moeten worden. Daarbij zijn detailgegevens wel noodzakelijk. Voor zover het reconstructieplan al wel onderdelen bevat die al in detail (op locatie) zijn uitgewerkt is het wel noodzakelijk gebruik te maken van detailgegevens. Wij zullen het overzicht van inspreker ter beschikking stellen aan de reconstructiecommissie.	
28 Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij, Directie Oost, Deventer		
28a Het voorkeursalternatief moet in een vroeg stadium van de planontwikkeling worden beschreven om inzicht te krijgen in de varianten van voorziening/maatregelen, verbonden aan de integrale zonering.	In de door de provincie voorgestelde procedure is hierin voorzien.	
28b Er dient een prioritering in plaats en tijd te worden aangegeven bij de doelstellingen.	zie 3e	
28c Mengvormen van de aangegeven alternatieven moeten ook mogelijk worden gemaakt.	Dit wordt in de startnotitie niet uitgesloten.	
28d Bij water expliciet aandacht besteden aan de gevolgen van "vasthouden, bergen en afvoeren".	Hiermee wordt vanuit de watervisie en de stroomgebiedsvisie afdoende rekening gehouden.	
28e Duidelijk aangeven of de Ooijpolder nu wel of niet meedoet (p9)	De Ooijpolder doet , in overleg met de betrokken gemeentes en organisaties, definitief niet mee. Het valt nu buiten het plangebied	
28f De recente stankwetgeving opnemen in het MER	Als wettelijk voorschrift zal dit worden opgenomen in bijlage 5.	

Nr. samenvatting inspraakreactie	Reactie provincie
28g De problematiek van de gemengde bedrijven is een belangrijk aandachtspunt in de effectbeschrijving	De op blz. 23 verwoorde snelle afname van het aantal gemengde bedrijven is een inschatting van hetgeen in de autonome ontwikkeling met deze bedrijven gaat gebeuren. In de effectbeschrijving zal worden ingegaan op de vraag in hoeverre de reconstructie deze ontwikkeling beïnvloedt.
28h Voor beperking van de wateroverlast (p 32) zal spoedig van indicatieve verkenningen naar reële planalternatieven doorgestoken moeten worden	De beperking van de wateroverlast (binnendijs) is onderwerp van studie in de stroomgebiedsvisie. De planvorming hiervoor loopt gelijk op met die van de reconstructie. De resultaten van de stroomgebiedsvisie zullen in het reconstructieplan verwerkt worden.
28i De positie van de intensieve veehouderij op de langere termijn moet duidelijk worden aangegeven	Dit zal in het ontwerp-plan duidelijk worden aangegeven
28j De watertoets wordt als een wezenlijk instrument beschouwd ter ontwikkeling van een goede effectbeschrijving t.b.v. een goed reconstructieplan.	De beoordeling van de wateraspecten van het reconstructieplan in de milieueffectrapportage wordt zoveel mogelijk afgestemd met de items van de watertoets
29 Dienst Landelijk Gebied, Arnhem (Namens de Ruilverkaveling Beltrum Eibergen)	
Inspreker vraagt om aanpassing van kaart 13 voor de twee natuurgebieden binnen de ruilverkaveling Beltrum -Eibergen, gelegen aan de Nijkampsweg en de Breedslatweg. Deze zijn volgens inspreker bij besluit van 11 mei 1999 door Eibergen niet meer als voor verzuringsgevoelig aangewezen.	Deze kaart zal in het kader van de uitwerking van de WAV door de provincie nog definitief worden vastgesteld